

Finalul stagiunii Orchestrelor și Corurilor Radio

(Costin Popa – 23 iunie 2013)

Anul aniversar Verdi-Wagner a fost marcat în sala din str. General Berthelot, în această primă jumătate de an, îndeosebi prin prezentarea a două opusuri verdiane, opera „Don Carlos” în ianuarie și „Messa da Requiem” acum, la încheierea sezonului.

Lucrare de proporții epopeice, de dimensiune monumentală, ce pornește de la părțile tradiționale ale slujbei catolice pentru morți, Recviemul este o piatră de încercare pentru orice ansamblu – orchestră și cor, aici Orchestra Națională și Corul Academic Radio, cărora li se alătură patru soliști absolut specializați în stilistica verdiană, cu glasuri adecvate tipologiilor pe care maestrul de la Busseto le-a fixat prin partiturile sale de maturitate. Pronunțatului specific de operă al scriiturii îi trebuie adăugat spiritul sacral al lecturii, de unde rezultă dificultatea tălmăcirii. Aceasta este ecuația fundamentală a Recviemului, rezolvată cu brio pe scena Sălii Radio.

Meritul a revenit în primul rând ocupantului poziției de la pupitru, tânărul de 36 de ani Tiberiu Soare, dirijor-șef al Formațiilor Muzicale Radio care, cu acest concert, cred că a pășit peste pragul maturității artistice. După incursiuni dintre cele mai diverse în teritoriul simfonic și de operă, acoperitoare a unei largi palete de stiluri, iată că experiența dobândită și studiul amănunțit au dat roadele scontate. Artistul a pătruns profund în spiritul messei verdiane și i-a restituit pe deplin caracterul complex.

Tempii aleși au redat de la început („Requiem aeternam... Kyrie eleison, Christe eleison”) atmosfera reculegerii de catedrală, străbătută de tristețea și durerea clipei, pentru ca avalanșele sonore ale Judecății de Apoi din „Dies irae”, continuate în „Tuba mirum”, să irumpă tăios, sec, implacabil, precum loviturile de ghilotină. Sonuri înfricoșătoare. Marea fugă din „Sanctus” a avut echilibru și explicită rigoare. Au fost multe momente străbătute de sublim, care au curs nuanțat și mă refer în primă instanță la minunatul cantabile „Andante dolcissimo” din „Agnus Dei” dar, și mai înainte, la secvența „Lacrymosa”. Nu uit să notez contrastele coplesitoare, atât de caracteristice partiturii, redată și ele în chip exemplar.

După declamațiile și tumultul din „Libera me”, „Messa da Requiem” s-a încheiat cu calm și împăcare în aceeași atmosferă pioasă în care a și început. A fost o frescă a trăirii de după moarte, a rugii pentru odihnă eternă.

Fără spectacol gestual, simplu, cartezian, dar cu remarcabilă rigoare și precizie, Tiberiu Soare a conceput întreaga versiune în parametri impresionanți ca emoționalitate și forță. L-au urmărit în chip ideal instrumentiștii, precum și corul pregătit de Dan Mihai Goia, toți aflați în seară de grație, cu cânt implicat și sonorități ce frizau perfecțiunea (violoncelele, viorile, violele, alăturile – concentrate și exacte, într-un cuvânt toată orchestra). Siguranța atacurilor a fost ca niciodată. Corul, monolitic pe partide și în tutti, a susținut prin expresivitate și forță demersul dirijoral. Înțelegerea ideatică a fost perfectă și impulsul verdian venit de la șeful de orchestră a pătruns întreg platoul spre totala dăruire.

Tenorul Marius Vlad Budoiu a cântat, ca întotdeauna, deosebit de cultivat, cu registrele vocii fluent îngemănate până la Si bemol-ul acut, seren în expunerea din „Ingemisco”, cu amănunțite nuanțări.

Remarcabil a fost și „Hostias”, în care un mezzavoce impecabil a redat închinarea către Dumnezeu a rugăciunii de prețuire, a sacrificiului.

Pentru soprana Silvia Sorina Munteanu, Recviemul verdian este un vehicul de înfățișare a marilor sale potențe de amplexare și strălucire vocală. A dominat compartimentele reunite orchestral-corale cu acute puternice care au vibrat în sală, dominator și penetrant. Multe subtilități a avut lectura artistei, păcat că Si bemol-ul acut în pianissimo, dificila octavă „Requiem” din secțiunea finală „Libera me”, a sunat întrucâtva neconvingător, îndreptându-ne gândul către prestații anterioare ireproșabile ale Silviei Sorina Munteanu în partitura verdiană.

Mezzosoprana Aura Twarowska a frazat cu știință a construcției desenului melodic verdian, în pofida unor opacități vocale de moment în „Lux aeterna”.

Aspru ca exprimare, pătrunzător ca emisie, impunător ca atitudine vocală, și basul Sorin Drăniceanu a pătruns esențele partiturii, rezervele venind dinspre anumite sunete drepte, nevibrate, dinspre altele vibrante excesiv, semne de uzură.

Așa s-a încheiat stagiunea Formațiilor Muzicale Radio. După comemorările verdiene, pentru toamnă se așteaptă, desigur, omagierea lui Richard Wagner.

Addendum. Poziția de dirijor-șef

Consult website-urile teatrelor de operă din București și din țară. O asemenea funcție, așa cum există la Formațiile Muzicale Radio, ce poate fi asimilată autorității de director muzical nu este ocupată. Practic, nu există în organigramele publicate. Mi se pare o carență notabilă. În toate instituțiile lirice ale lumii există un director muzical, dirijor. Așa sunt Barenboim la Scala, Pappano la Covent Garden, Levine la Metropolitan, Philippe Jordan la Opera din Paris, Welser-Möst la Opera din Viena, Gergiev la Mariinsky, Conlon la Los Angeles etc. Nume mari ale căror atribuții sunt legate exclusiv de asigurarea muzicală complexă a spectacolelor – orchestră, cor (cu sprijinul dirijorului corului), ansamblu, interpreți principali. O mână de fier și ultra-competentă în management ca a lui Ioan Holender nu a rezistat mult timp singură la conducerea Operei de Stat din Viena și astfel a fost numit în funcția de director muzical faimosul Seiji Ozawa. Deși, în fosă, se aflau legendarii instrumentiști ai Filarmonicii vieneze.

Poate că legislația noastră actuală nu prevede în mod expres o asemenea funcție. Dar nimic nu împiedică managerii de teatre lirice să-și numească dirijori-șefi, de pildă ca directori adjuncți în scopul conferirii autorității, obligatorie pentru bunul mers al lucrurilor. Sunt vizate persoane cu experiență și mai ales cu dorința și puterea de a construi, de a personaliza sonor și de a se îngriji de pregătirea muzicală. Nu pasagere, ci sub contract pe lungă durată. Cel puțin cât al managerilor, cu care trebuie să facă echipă perfectă. Exemplul lui Tiberiu Soare și rezultatele sale, creșterea calitativă a performanțelor ansamblurilor simfonice Radio, sunt pilduitoare.